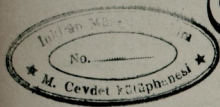
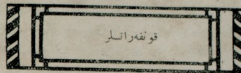

کتابخانه
مجموعه
عقبات

علم ، صنعت و اخلاق دار هفته لی مجمر

نوفه نرسانلر

نوركلارك عجم ادبياتى تائىرلىرى

عردلر يزدن كوپرې زاده فؤادېك، كچكده تورك اوچاغنده بو موضوعه دائر برقوق نراس و برمشدر. فؤادېك هم ادبياتى اوزرته دىك تائيرلرندن بحث ايتك دوغرىدن بو عجم ادبياتىك نكللندن بحث ايتك ديتك اولدينى «سوله يمن و ديشدر كه: «توركلر، قبل الاسلام ايران مدنيتيه بو يوكل سانسيلرله بو قشمرلر، بالخاصه سانسيلرله تورك خانقارنى آراسنده كىصقې ناسلر واقم اولمشدر. توركلر، بعضاً بئراسيلرله اتفاق ايدرك سانسيلرله قارشى و بعضاً سانسيلرله متفق اولمق بئراسيلرله قارشى مئادى حريلر آچمشر و سانسى حكومتك ضعيف و دشمنه بك چوق ياردم اغشاردر. سانسيلر آرزو بزماده اورتادن قالدسى مورخار توركلره عطف ايدوبورلر. سانسيلر زمامنده توركلر آسپا تاريخنده اويناقدىلر اك بو يوكل رول، آسپاك اورتاسنده بئراس، هند، چين آركستهده فوتي بر سلطنت تاسيس ايدرك بو مبدئيات يئنده مناسبتك تاسيس ادماسنه ياردم ايتاريدر. توركلر اولماسه ايدى بو مبدئيات آركستهده مناسبت اولمازدى. بوسايده سانسيلر آكارى تاراپوتايه قدر كدميليشدر. «اسلامين سوكره عجم ادبياتىك انكشافده نوركلر تائىرى ايكي اوج اولميشلر: اول سلسلتار تاسيس ايدرك هم ادبياتىك انكشافه يارم ايتقلى؛ ثانياً تورك عرقندن برچوق ذواتك، عجم ادبياتىك تائىرى آلتنده دوغرىدن و غرىبه ايران ادبياتىك ترقىسجه چالشمه لى و عجملر درجه سنده مخلصات وجوده كيتيرملىدر. عجمدينى قوتلى و اسكى برمديت اولدينى ايچون توركلر بولك تائىرى آلتنده قاهره، برچوق توركداهلارى بو ادبيات آلت، عمل اولمشدر. بوئدن دولاي برچوق شاعىرلى معنا بژدن عد ايدمىز. ياكىز، بو تورك شاعرلىرىك عجم ادبياتنده بو قدر بوكل ائزله وجوده كيتيمىزلى تورك عرقنك استعداد سزنى اعادسى كندوب ايدر.

«توركلر تائىرى بالخاصه، برطاق بوكل سلسلتار تاسيس ايدرك هم ادبياتىك انكشافه ياردم ايتكدهد، «اسلايت ايدرك كوردېك زمان سى دىن نامه جان هرئى اورتادن قالدشدى. اسلايت آرز زمامده هرطق اسلايت ايدتى. «مازه تيزم» بنقابى اورتادن قالدى؛ اسكى نحر بر لسانى غائب اولدى؛ پهلوى يازىنى اوئولدى؛ اسكى ايرانه عائد خاطرلر ائزله يازم و افتا اولمشدى، ايران، اسلايتك تائىرى آلتنده اولو كتابىز، يازىز قالدى. معفايه ايرالك اسكى روختدن برچوق شير اورتادن قالدمايدى. عباسى سلطنتك تاسى بيله ايران تائىرىك نتيجه سيدر. بو ايرانيلىك عرقله قارشى عكس العمليدر.

مذ لغاويه «تئيه ياخود قزاقده، ورم، نوراستنى، خود بونرك باشلانجنده حاصل اولان عوارض منوه الخ ..

۳ — اعضاي حواسدن بريك، بالخاصه باصره سامعتهك تعميرى.

۴ — ناي ذهنيك كفايتسزلىكى. بالعرض بوجوق آكلامور، ذكالى اكيك بولونيور.

۵ — حافظهك نقصانى. چوجوق آكلامور، ط حفظ ايدميور.

۶ — حيات ذهنيك وال ايتلرله ذكالى بولفله اير برجد و عجملى فكرلى آلاق خصوصنده نكلات بيكيور.

۷ — عارضى بعض سبيله حاصل اولش موقت هزاف. مثلا چوجوق مكتب و معلىي ديكشدرمش خود كندى ايچون يوكل كلن بر صنفه بولوش لاماش. چوجوقله معلى آركستهده تحجاد حاصل

۸ — بارز بر قايغىسزلىق، دها دوغرىسى بل «تئلك» كه عطالتدن ياخود سى ذهني لى ققدان ذوقدن، فعاليت منبهرلى قارشى بسىز بولمندن ايلر كلير.

۹ — سجهك استقرار ايدا ايتش اولماسهك ده مختلف اشكال تحجده بولونر.

۱۰ — اطاعتسزلىك، ينى معلمه قارشى خصماه حيدن دولاي حاصل اولش فرار سزلىق.

۱۱ — نهايت عالمك تائىرى. مكيتك سامعنه بئراك ايتك مجبورينده بولون و بعضاً ماده، رنا و اخلاق اشراك ايدم عالمك تائىرى على الاكتر بوقر بويكدر. قنر عالمكده ايسه بو معاوت اكترى نقصان اولور.

۱۲ — مكتب سامعنهك عدم موقتيك سبيلر اولمق سترلش شو اول بر ماده ايجنده اصل «تئلك» اولميشله حال، سكر نومرو ايله اشارت بولمى و چجهل حال عطالتدن، ياخود سى ذهني لى ققدان ذوقدن، فعاليت منبهرلى ايچون عدم تاسيسندن منوله بارز بر قايغىسزلىق.

شوخالده «تئل» عنوانك بوييل چوجوقله بولملىك، حايليك سورت عوموده لايداولش بولملىك هر نه بوجوق دولاي اولموش اولسون بوق درجه سى و تحصيل كوسترمه برن اطاله بوعنوانى بول ايتكارلى كوردور كه شپهز حسىز ويا كاش كيمدر.

۱۳ — ايتكى مقاله تئلك صورت تشخيص وئاوليسه نبر اوله جقدر.

ابراهيم عمرو العبد

«عاسيار زمامنده ايران ادبياتى برشى كوسترمىدى. عرب لسانى هرطق قايلاشمىدى. شخاربات رسبه عرب لسانى ايله اولوردى. ايران ادبياتى سامايلر زمامنده، بالخاصه، اصلاً تورك اولان غزولر زمامنده الك يوكل انكشافه مظهر اولدى. محمود غزنوى شاعرلىر بك زمامده حياه ايدردى. ايران ادبياتك الك يوكل آكدمى اولان شپهنامه ده محمود غزنوى يازدرمشدر. الك يوكل قصيده جيلر هپ بو دوره يتشمشدر. محمود غزنوى ايران ادبياتىك افساوى بر شخصى در.

«سلچوقلرده بو ادبياتىك چوق حياه ايتدليلر. ادبا، شعرا هپ حكمدارلره احقاد قصيدهلر، مزيه لير يازدارلر، هديهلر، عطفله ايتلرلردى. منوى يازلارده ائزلىرى هپ حكمدارلره احاف ايدلردى. طوائف ملك، آطاولو سلچوقلر يده بو عننه لره صادق قالدليلر. ايران ادبياتىك بالاخره چنكيزلر دنده استفاده ايدى. جامع التواريخ كى بو يوكل تاريخى ايتور هپ اوزماتك آمارلر ندمند. عن اصل تورك اولان «تورعالم» حكمداريندن ده برچوق عجم شاعرلى يتشمشدر. «دولت شاهك، نيجو احقادن و شرفده كلن اك منور، مستعناك و صنعتسز حكمدارلردن «سلطان حسين» ياقرا «نامه يازدى مشهور برك شاعرلى تدقيق ايله جك اولورسه، تيوركلر عجم شاعرلىنه قارشى نه بو يوكل لطفلرده، سامعده كارلرده بولوندىلر حتى اولره دوستيه مناسبتلر تاسيس ايتكارلى تظاهر ايدم. تيوركلر اوغوللى و طورونلر تريبه ذوقلرلى جان عوميله دورك الك يوكل عجم شاعرلر دن اكلشدر. مثلا بايسفر ميزا، سلطان خليل ميزا، اسكندر ميزا، بابر ميزا بو مينده برديره خاطره كلبيله. تيوريلر زمامنده تورك لسان و ادبياتى او زمانه قدر قازانماقنى موفى ايله بسلامتسده، نه عجميه قارشى كوستره رين بر موبيت دهاا بويوكدى. معفايه، اساسا بودور، حكمدارلر ك بون غيرت لطفلر نه عجم، عجم ادبياتىك براطعاط دورى سايله بيلير.»

فؤاد بك، خلاصه قيد ايتديكدر بو چهنلىر تائيداً اوزون. اوزون بر طاق مثالر كيتردكن بونرك نقرعانه عالم تفصيلاته كيريشدن سوكر ايدىكه:

«عجم ادبياتى عوامدن، خلقدن زياده خواصه، امرايه خطاب ايدن ادبيات اولدينى ايچون بكانه استنادكاهى حكمدارلر ووز يرايدى. بناً عليه كرونك حكمدارلر، خاطرلر اولماسه يدى ايران ادبياتى بوسورله انكشاف و ترقى ايدمىزدى. عبنى زمامده برچوق بوكل تورك شاعرلىر ده عجم يازارى بو ادبيات خدمت ايتلشدر.»

خطيب، بعده توركلرده ادبى، ملكك روختدن دوغره بر ادبياتك وجود بولمىدى بو يوكل اسبابى ايضاً ايتش و معفايه بو تائيرلر آلتنده خلق ادبياتك، لسانك، و زنك كندى كندى عجم عطف ايدم بيليك ايچون توركلر كوتلى رومانيزم جريان بيله بيله حكمرى قيد ايتمشدر.